

ALTIEYLÜL RAM

OKUL RİSK HARİTALARI

2021-2022 Eğitim Öğretim Yılı

**Altieylül Rehberlik ve Araştırma Merkezi Sorumluluk Bölgesi
Okul Risk Haritaları Analizi Çalışması**

T.C.
BALIKESİR VALİLİĞİ
Altıeylül Rehberlik ve Araştırma Merkezi

Altıeylül Rehberlik ve Araştırma Merkezi
Sorumluluk Bölgesi
Okul Risk Haritaları Analizi Çalışması

Hazırlayanlar

Bülent GÜLER
Hilal ERDAĞ
Hafize KOCAEFE
Fatih GÜNDOĞAN

Kurum Müdürü
Yasemin OFLAS

Altıeylül-2021

OKUL RİSK HARİTA FORMLARININ İNCELENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Bülent GÜLER, Hilal ERDAĞ, Hafize KOCAEFE, Fatih GÜNDOĞAN
Altıeylül Rehberlik ve Araştırma Merkezi

ÖZET

Bu çalışmada, sorumluluk sahamızdaki öğrencilerin risk gruplarını tespit etmek ve bu gruplara yönelik planlanacak çalışmalara veri sağlamak üzere okulların “Sınıf ve Okul Risk Haritaları” incelenmiştir.

Veriler, okullar tarafından Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünce hazırlanan “Okul Risk Haritası” formuna işlenerek, Altıeylül Rehberlik ve Araştırma Merkezine resmi yazışma sistemi aracılığıyla iletilmiştir. Veri analizleri ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde öğrenim gören öğrencilere ait veriler doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

Değerlendirme sonucunda, Altıeylül RAM sorumluluk sahası genelindeki Risk Haritalarının ilk 10 madde dağılımını yüzdeler oranda incelediğimizde; 6023 işaretleme ile “Anne en fazla ilkokul mezunu (%25,51)”, 3537 işaretleme ile “Baba en fazla ilkokul mezunu (%14,98)”, 2240 işaretleme ile “Tek çocuk olan (% 9,49)”, 1301 işaretleme ile “Anne ve babası boşanmış olan(%5,51)”, 1263 işaretleme ile “Ailede süreğen hastalığı olan(%5,35)”, 1160 işaretleme ile “Akademik başarısı düşük (%4,91)”, 1116 işaretleme ile “Yalnızca annesi ile yaşayan (%4,73)”, 1092 işaretleme ile “Maddi sıkıntı yaşayan (%4,63)”, 946 işaretleme ile “Anne babası ayrı yaşayan (%4,01)”, 734 işaretleme ile “Süreğen hastalığı olan (%3,11)” olduğu görülmektedir.

1. Evren ve Örneklem:

Altıeylül Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM) sorumluluk bölgesindeki Altıeylül, Bigadiç, Savaştepe, Sındırgı ilçelerinde bulunan okul öncesi, ilköğretim, ortaokul, ortaöğretim kurumlarına devam eden öğrenciler bu çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın evreninde yer alan öğrencilerin okul ve ilçelere göre sayıları Tablo 1’de yer almaktadır. Bu çalışmanın örneklemini; Altıeylül Rehberlik ve Araştırma Merkezi hizmet bölgesinde yer alan 61 okuldaki 24322 öğrenciden oluşturmuştur.

Tablo 1: İlçelere Göre Okul ve Öğrenci Sayıları

İlçe	Okul Sayısı	Öğrenci Sayısı
Altıeylül	28	16808
Bigadiç	11	3846
Savaştepe	13	1774
Sındırgı	9	1894
TOPLAM	61	24322

2. Veri Toplama Aracı:

Çalışmada verilerin toplanması amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne hazırlanan “Sınıf Risk Haritası” ve “Okul Risk Haritası” formları kullanılmıştır. Formlarda öğrencinin aile durumu, sağlık durumu, eğitsel durumu gibi alanlardaki riskleri tarayan 34 madde ve bu maddelere dahil edilemeyecek durumlarda işaretlenebilecek “Diğer” seçeneğinin bulunduğu toplam 35 madde vardır. “Sınıf Risk Haritaları” sınıf rehberlik öğretmenlerince doldurularak öğrenci düzeyinde, “Okul Risk Haritası” ise okul rehberlik öğretmenleri tarafından “Sınıf Risk Haritaları”nın birleştirilmesi ile sınıflar düzeyinde var olan risk faktörlerini göstermektedir.

2.1. Veri Toplama Araçları Tanıtımı:

1-Sınıf Risk Haritası Yönergesi:

KULLANIM AMACI: Sınıf/şubelerde öğrencilerin risk gruplarında yer alma durumlarını belirlemek için kullanılır.

KİMLER KULLANIR: Sınıf/şube rehber öğretmeni tarafından doldurulur. Bir örneği rehberlik servisine iletilir.

DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR: Risk haritasında yer alan risk alanları, objektif değerlendirmeye belirlenebilecek durumlar dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bununla birlikte gözlem, görüşme ve bireyi tanıma teknikleri sonucunda elde edilen bilgiler ile risk grubunda olduğu belirlenen öğrenciler de "diğer" kategorisi altında rehberlik servisine bildirilir. Örneğin özgüven eksikliği olan, antisosyal davranış gösteren, okula karşı olumsuz tutum sergileyen, sınıfta dışlanan, akran zorbalığına maruz kalan, şiddet eğilimi olan, ailesinin olanaklarından dolayı sosyal yaşantı eksikliği olan, istismar türlerine (fiziksel, cinsel, duygusal, ekonomik) maruz kalan, anne baba tutumları dolayısıyla olumsuz davranış gösteren, ihmal türlerine (duygusal, fiziksel, eğitim, sağlık) maruz kalan, alkol, madde ya da teknoloji bağımlılığı olan öğrenciler vb.

2-Okul Risk Haritası Yönergesi:

KULLANIM AMACI: Okul/kurumlarda öğrencilerin risk gruplarında yer alma durumlarını, grup ve birey bazında yapılacak çalışmaları belirlemek için kullanılır.

KİMLER KULLANIR: Rehberlik öğretmeni tarafından doldurulur. Sınıf risk haritalarına ait verilerin birleştirilmesiyle oluşturulur

DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR: Risk haritasında yer alan risk alanları, objektif değerlendirmeye belirlenebilecek durumlar dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bununla birlikte gözlem, görüşme ve bireyi tanıma teknikleri sonucunda elde edilen bilgiler ile risk grubunda olduğu belirlenen öğrenciler de çalışmalara dahil edilir. Örneğin özgüven eksikliği olan, antisosyal davranış gösteren, okula karşı olumsuz tutum sergileyen, sınıfta dışlanan, akran zorbalığına maruz kalan, şiddet eğilimi olan, ailesinin olanaklarından dolayı sosyal yaşantı eksikliği olan, istismar türlerine (fiziksel, cinsel, duygusal, ekonomik) maruz kalan, anne baba tutumları dolayısıyla olumsuz davranış gösteren, ihmal türlerine (duygusal, fiziksel, eğitim, sağlık) maruz kalan, alkol, madde ya da teknoloji bağımlılığı olan öğrenciler vb.

3.RİSK HARİTASI SORU LİSTESİ:

Sıra	Madde	Sıra	Madde
1	Anne e nfazla ilkokul mezunu	19	Ailesinde ruhsal hastalığı olan
2	Baba en fazla ilkokul mezunu	20	Ailesinde Bağımlı Bireyler Bulunan (alkol/madde)
3	Tek çocuk olan	21	Ailesinde cezai hükmü bulunan
4	5 ve üstü kardeşi olan	22	Ailesi mevsimlik işçi olan
5	Anne ve babası ayrı yaşayan	23	Aile içi şiddete maruz kalan
6	Anne ve babası boşanmış olan	24	Özel Yetenekli tanısı olan
7	Yalnızca annesi ile yaşayan	25	Yetersizlik alanında özel eğitim raporu olan
8	Yalnızca babası ile yaşayan	26	Süreğen hastalığı olan
9	Annesi hayatta olmayan	27	Ruhsal hastalığı olan
10	Babası hayatta olmayan	28	Danışmanlık Tedbir Kararı Olan
11	Anne vebabası hayatta olmayan	29	Eğitim Tedbir Kararı Olan
12	Şehit Çocuğu	30	Maddi SıkıntıY aşayan
13	Yalnızca büyükanne/büyükbabasıyla yaşayan	31	Sürekli Devamsız olan
14	Yalnızca diğer akrabalarıyla yaşayan	32	Bir işte çalışan
15	Koruyucu aile gözetiminde olan	33	Akademik Başarısı Düşük
16	Sevgi Evlerinde kalan	34	Riskli akran grubuna dahil olan
17	Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumunda kalan	35	Diğer
18	Ailesinde süreğen hastalığı olan		

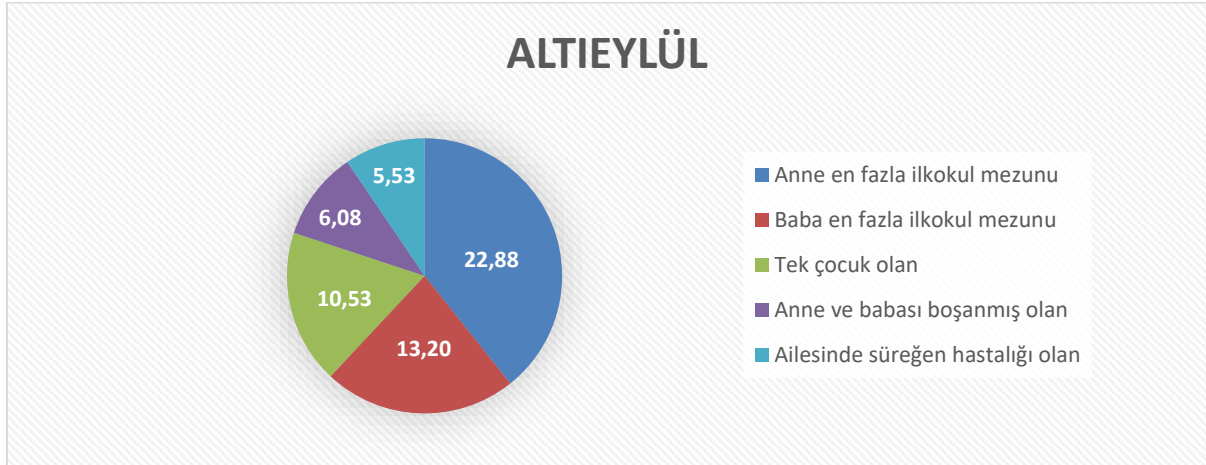
3.BULGULAR VE YORUM:

Araştırmada elde edilen bulgular ilçelere ve genel olarak sırasıyla ayrı ayrı verilmiştir.

3.1.ALTYEYLÜL İLÇESİ RİSK HARİTASI VERİLERİ

Tablo 2: Altıeylül İlçesi Risk Alanlarının Yüzdeleri Oran Dağılım Tablosu

Sıra	NO	Madde	Toplam	%	Sıra	NO	Madde	Toplam	%
1	1	Anne en fazla ilköğretim mezunu	3562	22,88%	19	35	Diğer	143	0,92%
2	2	Baba en fazla ilköğretim mezunu	2056	13,20%	20	20	Ailesinde Bağımlı Bireyler Bulunan (alkol/madde)	138	0,89%
3	3	Tek çocuk olan	1640	10,53%	21	27	Ruhsal hastalığı olan	134	0,86%
4	6	Anne ve babası boşanmış olan	946	6,08%	22	34	Riskli akran grubuna dahil olan	131	0,84%
5	18	Ailesinde süreğen hastalığı olan	861	5,53%	23	21	Ailesinde cezai hükmü bulunan	118	0,76%
6	7	Yalnızca annesi ile yaşayan	833	5,35%	24	17	Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumunda kalan	95	0,61%
7	30	Maddi Sıkıntı Yaşayan	761	4,89%	25	9	Annesi hayatta olmayan	86	0,55%
8	33	Akademik Başarısı Düşük	696	4,47%	26	19	Ailesinde ruhsal hastalığı olan	73	0,47%
9	5	Anne ve babası ayrı yaşayan	648	4,16%	27	13	Yalnızca büyükanne/büyükbabasıyla yaşayan	66	0,42%
10	26	Süreğen hastalığı olan	549	3,53%	28	16	Sevgi Evlerinde kalan	38	0,24%
11	4	5 ve üstü kardeşi olan	412	2,65%	29	14	Yalnızca diğer akrabalarıyla yaşayan	30	0,19%
12	25	Yetersizlik alanında özel eğitim raporu olan	291	1,87%	30	15	Koruyucu aile gözetiminde olan	30	0,19%
13	31	Sürekli Devamsız olan	264	1,70%	31	23	Aile içi şiddete maruz kalan	24	0,15%
14	32	Bir işte çalışan	187	1,20%	32	12	Şehit Çocuğu	18	0,12%
15	22	Ailesi mevsimlik işçi olan	184	1,18%	33	28	Danışmanlık Tedbir Kararı Olan	18	0,12%
16	8	Yalnızca babası ile yaşayan	182	1,17%	34	29	Eğitim Tedbir Kararı Olan	16	0,10%
17	10	Babası hayatta olmayan	180	1,16%	35	11	Anne ve babası hayatta olmayan	9	0,06%
18	24	Özel Yetenekli tanısı olan	152	0,98%					

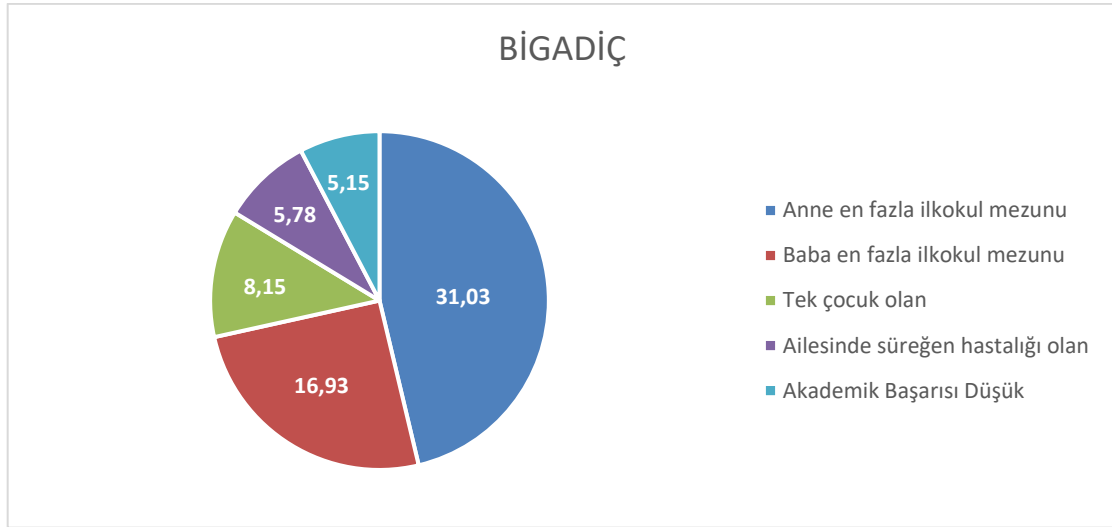
Grafik 1: Altıeylül İlçesi Risk Haritası İlk 5 Madde Dağılımı

Grafik 1 incelendiğinde Altıeylül ilçe okullarında en sık karşılaşılan risk faktörlerinin ilk 5 Madde Dağılımının; 3562 işaretleme ile "Anne en fazla ilköğretim mezunu(22,88%)", 2056 işaretleme ile "Baba en fazla ilköğretim mezunu(13,20%)", 1640 işaretleme ile "Tek çocuk olan(10,53%)", 946 işaretleme ile "Anne ve babası boşanmış olan (6,08%)", 861 işaretleme ile "Ailesinde süreğen hastalığı olan (5,53%)” olduğu görülmektedir.

3.2.BİGADIÇ İLÇESİ RİSK HARİTASI VERİLERİ

Tablo 3: Bigadiç İlçesi Risk Alanlarının Yüzdeleri Oran Dağılım Tablosu

Sıra	NO	Madde	Toplam	%	Sıra	NO	Madde	Toplam	%
1	1	Anne en fazla ilkököl mezunu	1138	31,03%	19	24	Özel Yetenekli tanısı olan	24	0,65%
2	2	Baba en fazla ilkököl mezunu	621	16,93%	20	21	Ailesinde cezai hükmü bulunan	23	0,63%
3	3	Tek çocuk olan	299	8,15%	21	13	Yalnızca büyükanne/büyükbabasıyla yaşayan	21	0,57%
4	18	Ailesinde süregelen hastalığı olan	212	5,78%	22	9	Annesi hayatta olmayan	17	0,46%
5	33	Akademik Başarısı Düşük	189	5,15%	23	19	Ailesinde ruhsal hastalığı olan	16	0,44%
6	6	Anne ve babası boşanmış olan	155	4,23%	24	23	Aile içi şiddete maruz kalan	9	0,25%
7	5	Anne ve babası ayrı yaşayan	149	4,06%	25	27	Ruhsal hastalığı olan	9	0,25%
8	30	Maddi Sıkıntı Yaşayan	137	3,74%	26	14	Yalnızca diğer akrabalarıyla yaşayan	8	0,22%
9	7	Yalnızca annesi ile yaşayan	134	3,65%	27	29	Eğitim Tedbir Kararı Olan	6	0,16%
10	20	Ailesinde Bağımlı Bireyler Bulunan (alkol/madde)	113	3,08%	28	34	Riskli akran grubuna dahil olan	6	0,16%
11	26	Süregelen hastalığı olan	79	2,15%	29	15	Koruyucu aile gözetiminde olan	3	0,08%
12	4	5 ve üstü kardeşi olan	53	1,45%	30	12	Şehit Çocuğu	2	0,05%
13	22	Ailesi mevsimlik işçi olan	50	1,36%	31	17	Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumunda kalan	2	0,05%
14	10	Babası hayatta olmayan	47	1,28%	32	28	Danışmanlık Tedbir Kararı Olan	2	0,05%
15	25	Yetersizlik alanında özel eğitim raporu olan	45	1,23%	33	35	Diğer	2	0,05%
16	8	Yalnızca babası ile yaşayan	35	0,95%	34	11	Anne ve babası hayatta olmayan	1	0,03%
17	32	Bir işte çalışan	34	0,93%	35	16	Sevgi Evlerinde kalan	1	0,03%
18	31	Sürekli Devamsız olan	25	0,68%					

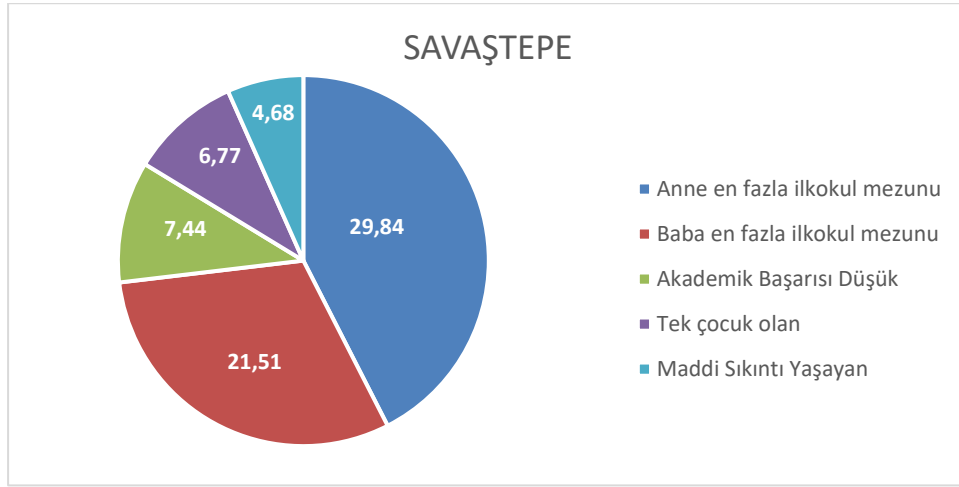
Grafik 2: Bigadiç İlçesi Risk Haritası İlk 5 Madde Dağılımı

Grafik 2 incelendiğinde Bigadiç ilçe okullarında en sık karşılaşılan risk faktörlerinin ilk 5 madde dağılımının; 1138 işaretleme ile "Anne en fazla ilkököl mezunu(31,03%)", 621 işaretleme ile "Baba en fazla ilkököl mezunu(16,93%)", 299 işaretleme ile "Tek çocuk olan(8,15%)", 212 işaretleme ile "Ailesinde süregelen hastalığı olan (5,78%)", 189 işaretleme ile "Akademik başarısı düşük(5,15%)" olduğu görülmektedir.

3.3.SAVAŞTEPE İLÇESİ RİSK HARİTASI VERİLERİ

Tablo 4: Savaştepe İlçesi Risk Alanlarının Yüzdeler Oran Dağılım Tablosu

Sıra	NO	Madde	Toplam	%	Sıra	NO	Madde	Toplam	%
1	1	Anne en fazla ilkokul mezunu	670	29,84%	19	22	Ailesi mevsimlik işçi olan	16	0,71%
2	2	Baba en fazla ilkokul mezunu	483	21,51%	20	23	Aile içi şiddete maruz kalan	16	0,71%
3	33	Akademik Başarısı Düşük	167	7,44%	21	31	Sürekli Devamsız olan	13	0,58%
4	3	Tek çocuk olan	152	6,77%	22	12	Şehit Çocuğu	12	0,53%
5	30	Maddi Sıkıntı Yaşayan	105	4,68%	23	9	Annesi hayatta olmayan	11	0,49%
6	6	Anne ve babası boşanmış olan	99	4,41%	24	21	Ailesinde cezai hükmü bulunan	9	0,40%
7	18	Ailesinde süreğen hastalığı olan	68	3,03%	25	19	Ailesinde ruhsal hastalığı olan	6	0,27%
8	5	Anne ve babası ayrı yaşayan	57	2,54%	26	14	Yalnızca diğer akrabalarıyla yaşayan	5	0,22%
9	4	5 ve üstü kardeşi olan	55	2,45%	27	15	Koruyucu aile gözetiminde olan	5	0,22%
10	7	Yalnızca annesi ile yaşayan	53	2,36%	28	11	Anne ve babası hayatta olmayan	2	0,09%
11	26	Süreğen hastalığı olan	51	2,27%	29	17	Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumunda kalan	2	0,09%
12	25	Yetersizlik alanında özel eğitim raporu olan	45	2,00%	30	28	Danışmanlık Tedbir Kararı Olan	1	0,04%
13	10	Babası hayatta olmayan	37	1,65%	31	35	Diğer	1	0,04%
14	8	Yalnızca babası ile yaşayan	24	1,07%	32	16	Sevgi Evlerinde kalan	0	0,00%
15	13	Yalnızca büyükanne/büyükbabasıyla yaşayan	24	1,07%	33	24	Özel Yetenekli tanısı olan	0	0,00%
16	32	Bir işte çalışan	20	0,89%	34	27	Ruhsal hastalığı olan	0	0,00%
17	34	Riskli akran grubuna dahil olan	20	0,89%	35	29	Eğitim Tedbir Kararı Olan	0	0,00%
18	20	Ailesinde Bağımlı Bireyler Bulunan (alkol/madde)	16	0,71%					

Grafik 3: Savaştepe İlçesi Risk Haritası İlk 5 Madde Dağılımı

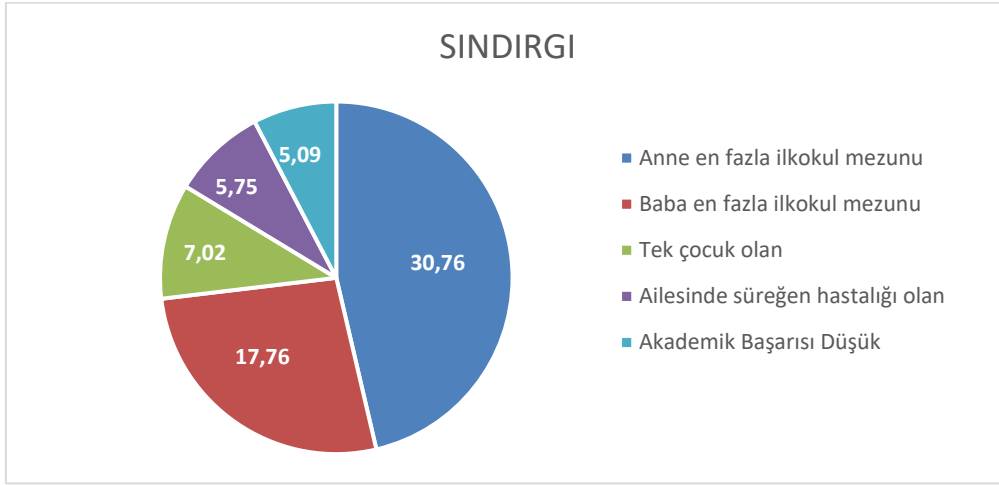
Grafik 3 incelendiğinde Savaştepe ilçe okullarında en sık karşılaşılan risk faktörlerinin ilk 5 madde dağılımının; 670 işaretleme ile "Anne en fazla ilkokul mezunu(29,84%)", 483 işaretleme ile "Baba en fazla ilkokul mezunu(21,51%)", 167 işaretleme ile "Akademik başarısı düşük (7,44%)", 152 işaretleme ile "Tek çocuk olan(6,77%)", 105 işaretleme ile "Maddi sıkıntı yaşayan (4,68%)" olduğu görülmektedir.

3.4.SINDIRGI İLÇESİ RİSK HARİTASI VERİLERİ

Tablo 5: Sındırgı İlçesi Risk Alanlarının Yüzdeler Oran Dağılım Tablosu

Sıra	NO	Madde	Toplam	%	Sıra	NO	Madde	Toplam	%
1	1	Anne en fazla ilkokul mezunu	653	30,76%	19	21	Ailesinde cezai hükmü bulunan	14	0,66%
2	2	Baba en fazla ilkokul mezunu	377	17,76%	20	20	Ailesinde Bağımlı Bireyler Bulunan (alkol/madde)	13	0,61%
3	3	Tek çocuk olan	149	7,02%	21	19	Ailesinde ruhsal hastalığı olan	11	0,52%
4	18	Ailesinde süreğen hastalığı olan	122	5,75%	22	32	Bir işte çalışan	11	0,52%
5	33	Akademik Başarısı Düşük	108	5,09%	23	9	Annesi hayatta olmayan	7	0,33%
6	6	Anne ve babası boşanmış olan	101	4,76%	24	24	Özel Yetenekli tanısı olan	5	0,24%
7	7	Yalnızca annesi ile yaşayan	96	4,52%	25	28	Danışmanlık Tedbir Kararı Olan	5	0,24%
8	5	Anne ve babası ayrı yaşayan	92	4,33%	26	14	Yalnızca diğer akrabalarıyla yaşayan	4	0,19%
9	30	Maddi Sıkıntı Yaşayan	89	4,19%	27	17	Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumunda kalan	3	0,14%
10	4	5 ve üstü kardeşi olan	62	2,92%	28	29	Eğitim Tedbir Kararı Olan	2	0,09%
11	26	Süreğen hastalığı olan	55	2,59%	29	35	Diğer	2	0,09%
12	22	Ailesi mevsimlik işçi olan	25	1,18%	30	12	Şehit Çocuğu	1	0,05%
13	10	Babası hayatta olmayan	23	1,08%	31	23	Aile içi şiddete maruz kalan	1	0,05%
14	25	Yetersizlik alanında özel eğitim raporu olan	20	0,94%	32	27	Ruhsal hastalığı olan	1	0,05%
15	31	Sürekli Devamsız olan	20	0,94%	33	11	Anne ve babası hayatta olmayan	0	0,00%
16	8	Yalnızca babası ile yaşayan	19	0,89%	34	15	Koruyucu aile gözetiminde olan	0	0,00%
17	13	Yalnızca büyükanne/büyükbabasıyla yaşayan	16	0,75%	35	16	Sevgi Evlerinde kalan	0	0,00%
18	34	Riskli akran grubuna dahil olan	16	0,75%					

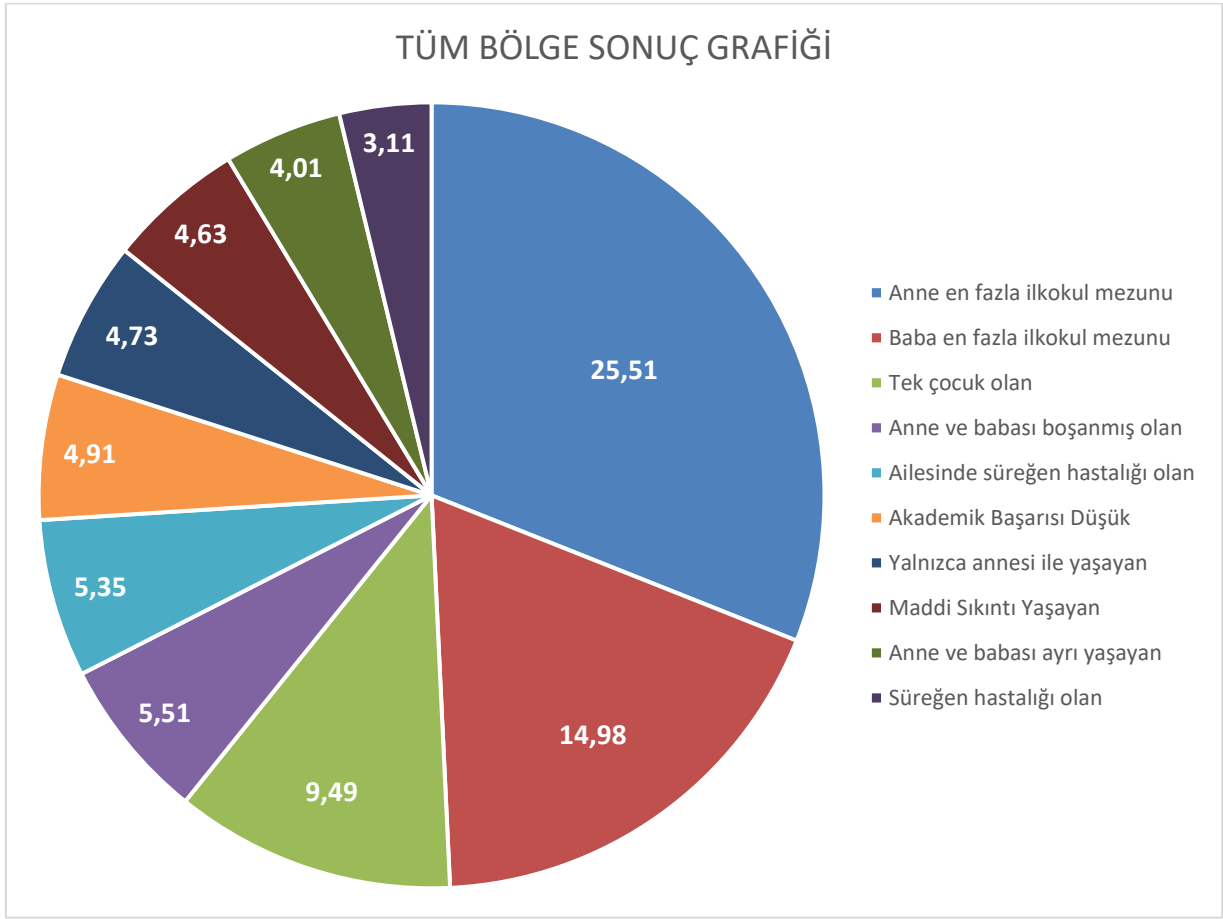
Grafik 4: Sındırgı İlçesi Risk Haritası İlk 5 Madde Dağılımı

Grafik 4 incelendiğinde Sındırgı ilçe okullarında en sık karşılaşılan risk faktörlerinin ilk 5 Madde Dağılımının; 653 işaretleme ile "Anne en fazla ilkokul mezunu(30,76%)", 377 işaretleme ile "Baba en fazla ilkokul mezunu(17,76%)", 149 işaretleme ile "Tek çocuk olan(7,02%)", 122 işaretleme ile "Ailesinde süreğen hastalığı olan (5,75%)", 108 işaretleme ile "Akademik başarısı düşük(5,09%)" olduğu görülmektedir.

3.5.TÜM BÖLGE SONUÇ TABLOSU

Tablo 6: Tüm Bölge Risk Alanlarının Yüzdeler Oran Dağılım Tablosu

MADDELER		ALTIEYLÜL		BIGADIÇ		SAVAŞTEPE		SINDIRGI		GENEL	
Sıra	Madde	Toplam	%	Toplam	%	Toplam	%	Toplam	%	Toplam	%
1	Anne en fazla ilkokul mezunu	3562	22,88	1138	31,03	670	29,84	653	30,76	6023	25,51
2	Baba en fazla ilkokul mezunu	2056	13,20	621	16,93	483	21,51	377	17,76	3537	14,98
3	Tek çocuk olan	1640	10,53	299	8,15	152	6,77	149	7,02	2240	9,49
4	5 ve üstü kardeşi olan	412	2,65	53	1,45	55	2,45	62	2,92	582	2,47
5	Anne ve babası ayrı yaşayan	648	4,16	149	4,06	57	2,54	92	4,33	946	4,01
6	Anne ve babası boşanmış olan	946	6,08	155	4,23	99	4,41	101	4,76	1301	5,51
7	Yalnızca annesi ile yaşayan	833	5,35	134	3,65	53	2,36	96	4,52	1116	4,73
8	Yalnızca babası ile yaşayan	182	1,17	35	0,95	24	1,07	19	0,89	260	1,10
9	Annesi hayatta olmayan	86	0,55	17	0,46	11	0,49	7	0,33	121	0,51
10	Babası hayatta olmayan	180	1,16	47	1,28	37	1,65	23	1,08	287	1,22
11	Anne ve babası hayatta olmayan	9	0,06	1	0,03	2	0,09	0	0,00	12	0,05
12	Şehit Çocuğu	18	0,12	2	0,05	12	0,53	1	0,05	33	0,14
13	Yalnızca büyükanne/büyükbabasıyla yaşayan	66	0,42	21	0,57	24	1,07	16	0,75	127	0,54
14	Yalnızca diğer akrabalarıyla yaşayan	30	0,19	8	0,22	5	0,22	4	0,19	47	0,20
15	Koruyucu aile gözetiminde olan	30	0,19	3	0,08	5	0,22	0	0,00	38	0,16
16	Sevgi Evlerinde kalan	38	0,24	1	0,03	0	0,00	0	0,00	39	0,17
17	Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumunda kalan	95	0,61	2	0,05	2	0,09	3	0,14	102	0,43
18	Ailesinde süreğen hastalığı olan	861	5,53	212	5,78	68	3,03	122	5,75	1263	5,35
19	Ailesinde ruhsal hastalığı olan	73	0,47	16	0,44	6	0,27	11	0,52	106	0,45
20	Ailesinde Bağımlı Bireyler Bulunan (alkol/madde)	138	0,89	113	3,08	16	0,71	13	0,61	280	1,19
21	Ailesinde cezai hükmü bulunan	118	0,76	23	0,63	9	0,40	14	0,66	164	0,69
22	Ailesi mevsimlik işçi olan	184	1,18	50	1,36	16	0,71	25	1,18	275	1,16
23	Aile içi şiddete maruz kalan	24	0,15	9	0,25	16	0,71	1	0,05	50	0,21
24	Özel Yetenekli tanısı olan	152	0,98	24	0,65	0	0,00	5	0,24	181	0,77
25	Yetersizlik alanında özel eğitim raporu olan	291	1,87	45	1,23	45	2,00	20	0,94	401	1,70
26	Süreğen hastalığı olan	549	3,53	79	2,15	51	2,27	55	2,59	734	3,11
27	Ruhsal hastalığı olan	134	0,86	9	0,25	0	0,00	1	0,05	144	0,61
28	Danışmanlık Tedbir Kararı Olan	18	0,12	2	0,05	1	0,04	5	0,24	26	0,11
29	Eğitim Tedbir Kararı Olan	16	0,10	6	0,16	0	0,00	2	0,09	24	0,10
30	Maddi Sıkıntı Yaşayan	761	4,89	137	3,74	105	4,68	89	4,19	1092	4,63
31	Sürekli Devamsız olan	264	1,70	25	0,68	13	0,58	20	0,94	322	1,36
32	Bir işte çalışan	187	1,20	34	0,93	20	0,89	11	0,52	252	1,07
33	Akademik Başarısı Düşük	696	4,47	189	5,15	167	7,44	108	5,09	1160	4,91
34	Riskli akran grubuna dahil olan	131	0,84	6	0,16	20	0,89	16	0,75	173	0,73
35	Diğer	143	0,92	2	0,05	1	0,04	2	0,09	148	0,63
Toplam İşaretlenen Madde Sayısı		15571		3667		2245		2123		23606	

Grafik 5: Altıeylül RAM Sorumluluk Sahası Risk Haritası İlk 10 Madde Dağılımı

Tüm Bölge Risk Haritası İlk 10 Madde Dağılımını yüzdeler oranda incelediğimizde;

Madde	İşaretlenme Sayısı	YÜZDE
Anne en fazla ilkokul mezunu	6023	% 25,51
Baba en fazla ilkokul mezunu	3537	% 14,98
Tek çocuk olan	2240	% 9,49
Anne ve babası boşanmış olan	1301	%5,51
Ailesinde süreğen hastalığı olan	1263	%5,35
Akademik başarısı düşük	1160	%4,91
Yalnızca annesi ile yaşayan	1116	%4,73
Maddi sıkıntı yaşayan	1092	%4,63
Anne babası ayrı yaşayan	946	%4,01
Süreğen hastalığı olan	734	%3,11

Tablo 7Tüm Bölge

SONUÇ VE ÖNERİLER:

Bu çalışmamızda kurumumuz Altıeylül RAM sorumluluk bölgesinde bulunan Altıeylül, Bigadiç, Savaştepe ve Sındırgı ilçelerindeki okullarımızda risk grubu içerisinde bulunabilecek öğrencilerin verileri oluşturulmuş, üzerinde yığılma saptanan risk faktörlerini belirten maddeler gruplandırılarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Altıeylül RAM sorumluluk bölgesindeki okulların risk haritaları incelendiğinde Tablo 7’te görüldüğü üzere en sık karşılaşılan 10 risk faktörünün “Anne en fazla ilkokul mezunu % 25,51”, “Baba en fazla ilkokul mezunu % 14,98”, “Tek çocuk olan % 9,49”, “Anne ve babası boşanmış olan öğrencilerin %5,51”, “Ailesinde süregelen hastalığı olan %5,35”, “Akademik başarısı düşük %4,91”, “Yalnızca annesi ile yaşayan %4,73”, “Maddi sıkıntı yaşayan %4,63”, “Anne babası ayrı yaşayan %4,01”, “Süregelen hastalığı olan %3,11” olduğunu görülmektedir.

Risk maddeleri incelendiğinde en yüksek oranda karşılaşılan risk faktörünün anne ve babaların eğitim seviyesinin düşük olması belirginleşmektedir. Bu nedenle sorumluluk bölgemizdeki okullarda yapılacak faaliyetlerde bu durumdan kaynaklanacak risklere yönelik önlemler alınmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

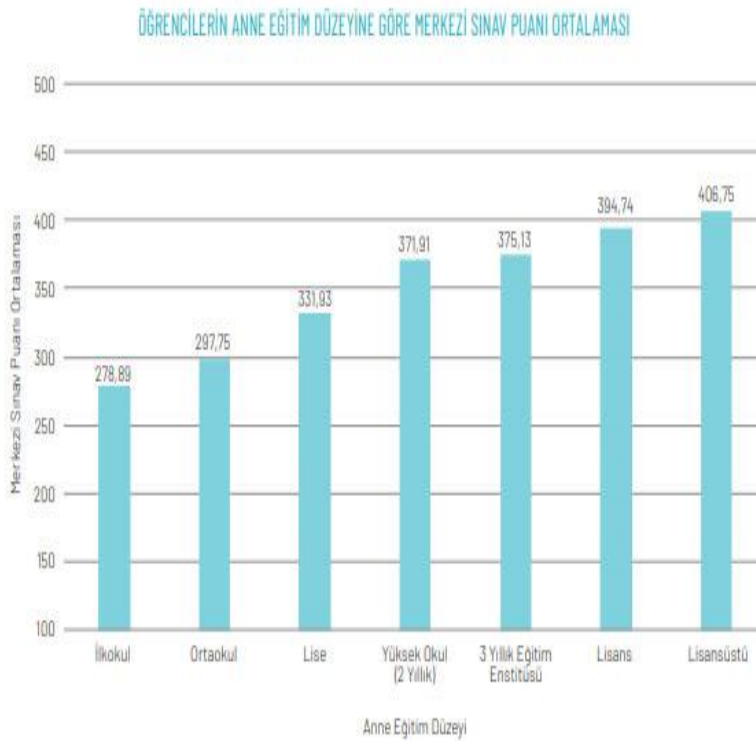
1- Anne En Fazla İlkokul Mezunu / Baba En Fazla İlkokul Mezunu Olan Çocuklar

Aile kurumu, yapısı ve işlevleri bakımından alternatif olmaya bir kurumdur. Aile, çocukların bakımı ve yetiştirilmesi, yeni kuşaklara kültürel kimliğin ve değerlerin kazandırılması, tarihsel ve toplumsal bilincin aktarılmasında birey ve toplum arasında bir köprüdür. Sağlıklı bir aile yapısı bir insanın hayatta sahip olabileceği en değerli hazinedir. Ailelerimiz, kim olduğumuzu, kişilik yapımızı, nereden gelip nereye gittiğimizi, hayata ve olaylara bakış açımızı, sahip olduğumuz olanak ve güçleri etkiler. Ailelerin bireylerine sağlayabilecekleri manevi güçler, olumlu değerler ve birliktelik duygusu, kişinin kendisini

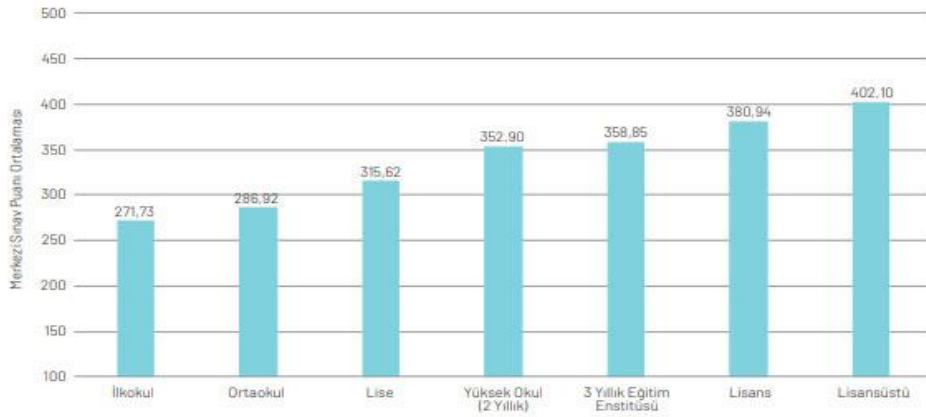
hayatta güçlü hissetmesini ve problemlerle başa çıkmasını kolaylaştırır.(Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı-İLE Eğitim Programı-Kürşad DEMİRUTKU)

Ebeveynler çocukların ilk ve ebedi öğretmenleridirler. Ebeveynler ve uygulamacılar çocuklarının erken yaşlarında beraber çalıştıklarında sonuçlar çocukların gelişimi ve öğrenmesi üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir (Bruce, 2010, s. 7). Örneğin, Keçeli- Kaysılı, (2008) yaptığı bir araştırmada evdeki ve okuldaki aile katılımı ile akademik başarı arasındaki anlamlı ilişkiyi ortaya koymuş, aile katılımının öğrencilerin okul başarısında önemli bir yordayıcı olduğunu belirlemiştir.

ANNE VE BABANIN EĞİTİM DURUMU YÜKSELDİKÇE BAŞARI DA YÜKSELİYOR

ÖĞRENCİLERİN BABA EĞİTİM DÜZEYİNE GÖRE MERKEZİ SINAV PUANI ORTALAMASI

"2019 Yılı Ortaöğretim Kurumlarına İlişkin Merkezi Sınav Raporu"

Öksüzler ve Sürekçi (2010) yaptıkları araştırmada, ailenin eğitim düzeyinin etkisine yönelik olarak en büyük pozitif ve anlamlı etkinin üniversite mezunu annelerde ortaya çıktığını ortaya koymuştur. Gürsakal (2012) matematik becerileri puan ortalamalarının annenin eğitim düzeyine göre farklılık gösterdiğini ve bu farklılığın annenin eğitim düzeyi yükseldikçe başarı puanlarının artması şeklinde ortaya çıktığını belirtmiştir. Benzer şekilde, Yılmaz (2000) araştırmasında, ilköğretim

dönemindeki çocuklarda, annenin eğitim düzeyi arttıkça çocuğun akademik başarısının arttığı sonucuna varmıştır. Bu sonuç, "annenin eğitim düzeyinin artması bir ölçüde ailenin refah düzeyinin de göstergesi olup, dolayısıyla çocuğa sağlanan zengin fiziksel ve sosyal çevrenin akademik başarıyı artıracak" biçiminde yorumlanmıştır. Annenin eğitim seviyesinin başarıda etkisini ortaya koyan Hortaçsu (1995) da "eğitim düzeyi yüksek olan bir annenin, çocuğuna derslerinde hem öğretmenlik hem de rehberlik yapabildiğini" ifade etmiştir.

2 - Tek çocuk olan

Anne babalar tek çocuk sahibi olduklarında daha koruyucu olurlar ve bu durum "hayır" deme yetisini kaybettikleri sürece çocukların dezavantajı olmaktadır. Ancak ilgi odağı olmaları, ailenin çocukla çocuklaşması, ebeveyn tutumlarını en aza indirmesi, yani disiplin anlayışının çocuğa göre şekil değiştirmesi çocuğun dış dünyada zorlanmasına, sosyal ilişkilerde zorlanmasına sebep olmaktadır. Ailenin merkezi olan çocuk, tüm yaşantıyı kontrol etmeye başladığı ve benmerkezci olduğu için aynı ilgiyi okuldan da arkadaş gruplarından da bekleyecektir. Bu yoğun beklenti tepki yaratacak grup dışı kalmasına, sık sık arkadaş grubu değiştirmesine ya da bir arkadaşına saplanıp kalmasına neden olacaktır. Arkadaşlarını ellerinde tutmak için gösterecekleri yoğun çaba, kendinden ödün verme, onların istediğini doğru ya da yanlış diye sorgulamadan yapma eğilimi gösterecektir. Dış etkenlere sadece arkadaş edinebilmek için tepkisiz kalan bu çocuklar, sadece kabul görmek ve onaylanmak isteği içindedirler. (Görüş Psikoloji-Ayşe Gavas ASLAN-Klinik Psikolog)

Kardeş ilişkilerinde yaşanan rekabet, oyun kurma ve dağıtma, çekişme ve aynı çizgi filmi birlikte izleme gibi ortak paylaşımların azlığı nedeniyle ya çok paylaşımcı, malının kıymetini bilmeyen ya da çok bencil, kimseye oyuncağını elletmeyen olacaktır.

Tek çocuk olmanın şüphesiz en iyi tarafı (1996; Jiano ve arkadaşları) bilişsel yeteneklerde hafıza, dil becerileri ve matematikte yaşlılarına göre daha iyi olduklarını, bunu da anne ve babaların tek çocukla ilgilenme düzeyine bağlı olarak oluştuğunu saptamaları oluştur. Ayrıca, daha olgun bireylerle büyüyen tek çocukların, kendilerinden büyük ve kendilerinden küçük bireylerle iletişim kurma becerileri daha iyidir. Kendisinden büyüklerin yanında "büyümüşte küçülüş", kendisinden küçüklerin yanında koruyucu ve vericidir.

Tek çocuklar, akranları ile zaman zaman hırçın ilişkiler kursalar da daha kolay sömürülen çocuklar olmaları da yaşadıkları bir başka sıkıntıdır. Kardeş ilişkisi, problem çözme becerilerini ve sosyal uyumunu geliştirme imkânı sunmaktadır. Ancak şu bir gerçek ki, annenin-babanın çocuğu kabulü, çocuğunu ihmal etmemesi, gereken yerde "hayır" diyebilmesi, tutumlarında ortak dili kullanması

çocuğun tek çocuk olsa bile sağlıklı büyümesini sağlayacaktır(Ayşe Gavas ASLAN-Klinik Psikolog).

3 - Anne ve babası boşanmış olan

Boşanma sürecinde ya da boşandıktan sonra ebeveynler bazı psikolojik, sosyal, ekonomik sorunlar deneyimleyebilir. Bu sorunlar, ebeveynlerin çocuklarına gereken sevgiyi, ilgiyi ya da anlayışı gösterememelerine, çocuklarından uzak bir tavır içinde olmalarına neden olabilir. Bu gibi durumlar, yetersiz ebeveyn-çocuk ilişkisini doğurur ve çocuklar ebeveynleri tarafından reddedildiklerini algılayabilirler. Buna ek olarak, Dirik, Yorulmaz ve Karancı'nın (2015) araştırma verilerine göre, anne- babasını 'aşırı koruyucu/kısıtlayıcı' ve 'reddedici' olarak algılayan çocukların somatizasyon puanları da anlamlı düzeyde yüksektir. 'Reddedilme' çocukta birçok farklı psikolojik problemin ortaya çıkmasına sebep olabilir. Bu bağlamda, çocuklarda somatik belirtilerin de görülebileceği düşünülmektedir. Bu düşünceyi destekleyen önemli faktörler de bulunmaktadır. Travma ve stres çocuklarda somatik belirtilerin görülmesine bir temel oluşturabilir. Somatoform bozuklukların oluşumu ve ilerlemesinde travma, erken dönem negatif yaşantılar, fiziksel, duygusal ya da cinsel istismar, stres, ilişki sorunları ve anksiyete önemli risk faktörleridir (Davey, 2008). Ayrıca, ebeveynlerin bakımı ya da ihmali, sevgisi ya da sevgisizliği, çocuklarına verdikleri değer ya da olumsuz eleştirileri ve aile yaşantılarındaki düzen ya da düzensizlik, çocuğun sergilediği davranışlar ve psikopatolojik semptomları arasında ciddi bir bağlantı olduğu, kısaca, ebeveyn davranışlarının çocuğun psikososyal gelişiminde belirleyici olduğu bilinmektedir (Freud, 2000).(Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi)

Aile işlevselliği bebeklikten itibaren çocuğun psikososyal gelişimi için ciddi bir önem taşımaktadır. Özellikle çocuğu olan bireyler için boşanma ve boşanmanın etkileri ciddi bir konu olarak ele alınmalıdır. Yapılan çalışmalar, çocukluk döneminde ebeveynlerin boşanmasıyla, çocukların yetişkinlik döneminde bağlanma problemleri ve yaşam kalitesinde bozulma gibi problemler yaşadıklarını ortaya koymaktadır (Öngider, 2013a). Çocuklar ebeveynlerinin durumlarına bağlı olarak boşanmadan pozitif ya da negatif şekilde

etkilenebilirler. Şiddetin ve kavganın hâkim olduğu ebeveynler boşandıysa, durum çocuk için pozitif olabilir. Fakat boşanma çatışmaya, travmaya veya strese neden olabilecek bir kriz olarak algılanırsa çocuk için negatif bir durum haline gelebilir (Trotter, 1976). (Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi)

4 -Süreğen Hastalığı Olan

Çocukların her yönüyle sağlıklı bir gelişim seyri içinde büyümesini izlemek tüm anne babaların en önemli isteklerinden biridir. Çocuklar büyürken yaşlılarının pek çoğunun geçirdiği bazı hastalıklara yakalanırlar. Bu hastalıkların çoğu önemli izler bırakmadan kaybolur. Fakat bazı durumlarda yakalanılan bir hastalık tam olarak tedavi edilememekte, çocuklar bu hastalık ya da hastalığın bıraktığı izlerle yaşamlarını sürdürmek durumunda kalmaktadırlar. Süreğen adı verilen bu tür hastalıklara çeşitli açıklamalar getirilmektedir. Grant'a (1987) göre süreğen hastalık, normalden sapma veya bozukluk gösteren, geriye dönüşü olmayan ve kalıcı olarak yetersizlik bırakan, patolojik değişiklikler sonucunda oluşan, hasta bireyin iyileştirilmesi için özel eğitim ve uzun süre bakım, gözetim ve denetim gerektiren durumdur (Akt. Er, 2006). Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde (2005) ise süreğen hastalık;

gelişim dönemi içinde bireyin sürekli bakım ve tedavi gerektiren hastalığı nedeniyle eğitim performansının ve sosyal uyumunun olumsuz yönde etkilenmesi durumu olarak tanımlanmaktadır. Aile bireylerinden birinin önemli bir hastalığı olduğu durumlarda hasta yakınları hem duygusal hem de fiziksel zorluklarla mücadele ederler. Bu süreçte hasta yakınları bazen yoğun çaresizlik duygusu yaşarlar (Tabar, 2006). Bazı ailelerde ise aile dinamiklerini bozacak yoğunlukta stres yaşanabilir (Pejovic ve ark., 2003). Hasta çocukla birlikte sık sık hastanede kalmaları nedeniyle annelerin diğer çocuklara olan ilgisinin azaldığı, hastalığa ilişkin korku ve sıkıntılarını eşine ve çocuklarına yansıttığı ve eşile olan ilişkilerinin de bozulduğu görülebilmektedir (Karakavak ve Çırak, 2006).

Çavuşoğlu (2002) bir çalışmasında süreğen hastalığı olan çocuğa sahip annelerin, çocuğun akranlarıyla birlikte olmasını desteklemediklerini ve çocuğun evde kalmasını tercih ettiklerini saptamıştır. Bu tutumun özellikle okul öncesi çocukların yaşlarına uygun davranış becerilerini geliştirmelerini engellediği, sosyalleşme ve girişkenlik davranışlarını olumsuz yönde etkilediği vurgulanmaktadır. Bu nedenle süreğen hastalığı olan çocuklarda sosyal izolasyon ve yalnızlık görülebilmektedir.